

De kunst van het vragen stellen

Filosofiepraktijk

We beginnen met een vraag:

Hoe ontstaat een vraag?

[hoofdstuk 1 introfilmpje](#)

Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden.

Zoals storm met zacht geritsel in de tuin.

Of de kat die de kolder in zijn kop krijgt,

Zoals brede rivieren

met een kleine bron

verscholen in het woud.

Zoals een vuurzee

met dezelfde lucifer die een sigaret
aansteekt.

Zoals liefde met een blik.

Jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet.

En dan die vraag aan een ander stellen.

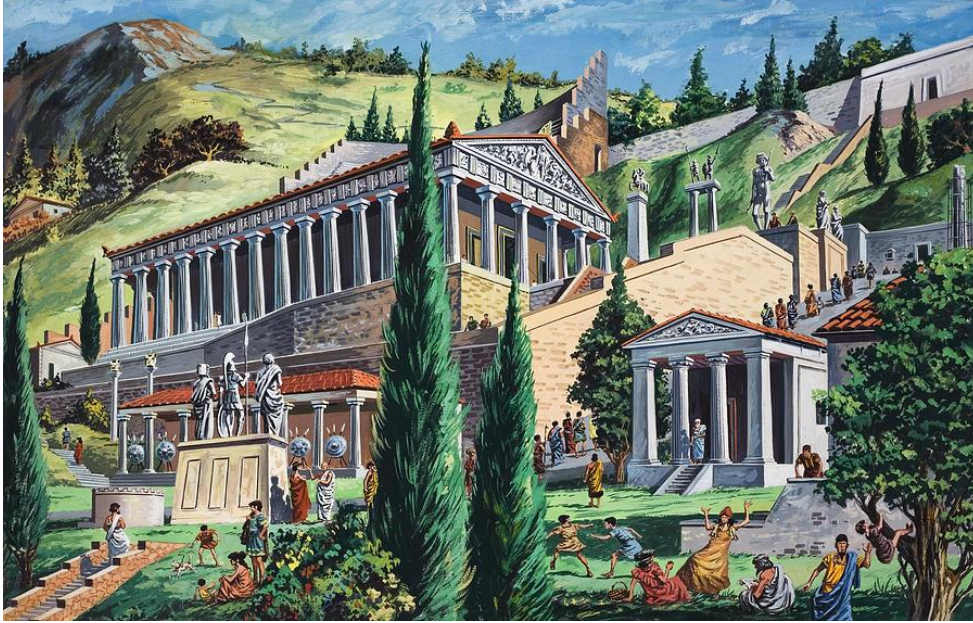
Remco Campert.

- Opmerkzaamheid
- Verwondering
- Besef van niet weten/ eigen onwetendheid
- Nieuwsgierigheid

Filosofiepraktijk

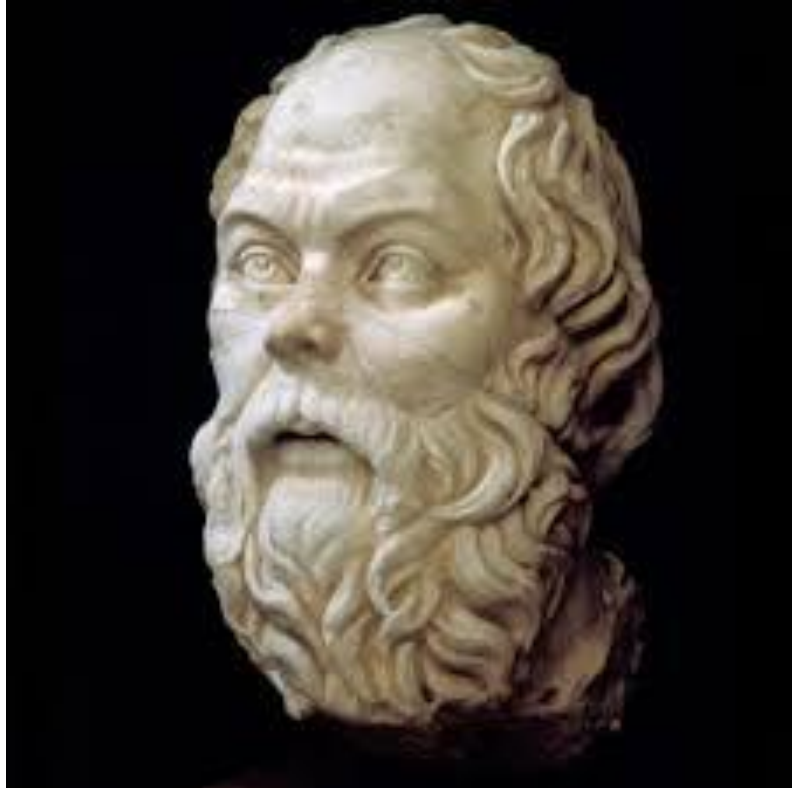

Ken U zelf!

Apollo tempel in Delphi

Filosofiepraktijk

Nu vooral bekend van de Socratische gespreksvoering

[Gezamenlijk onderzoeksgesprek](#)

- [Socrates de horzel van Athene](#)
469-399 v.Chr.

Filosofiepraktijk

de vrije **RADIKAAAL**

Vooronderstellingen

Het is goed om jezelf te kennen

Je moet er iets voor doen om jezelf te kennen.

Het is mogelijk om jezelf (niet) te kennen.

Er is iemand die iets moet kennen (jij) en er is iets dat gekend moet en kan worden (jezelf)

Je kunt vaststellen of je jezelf kent (of niet).

Filosofiepraktijk

Vooronderstellingen opsporen.

2 zinnen uit beleidsnotities van een gemeente

1. 'Gemeenten bieden een goede basisinfrastructuur om burgers te steunen in hun zelfredzaamheid, en in hun hulp aan anderen.'
2. Langs de lijn van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat' stimuleren we de eigen kracht van de burger, de leefeenheid en buurt.

Belangrijkste vooronderstellingen zin 1

- Burgers zijn nog niet zelfredzaam genoeg.
- Burgers kunnen zelfredzaam (of niet of meer of minder) zijn.
- Burgers moeten zelfredzaam zijn (norm)
- Burgers willen zelfredzaam zijn (aannname)
- Zelfredzaamheid is goed of nastrevenswaardig. (voor wie of wat?)
- De zelfredzaamheid van een burger kan en moet ondersteund worden.
- Burgers helpen elkaar en moeten elkaar helpen.
- Zelfredzaamheid kan (feit) en moet vergroot (norm) worden (bij iedereen?)

Zelfredzaamheid kun je leren (met steun van gemeente en anderen)

Etc...

Filosofiepraktijk

Belangrijkste vooronderstellingen zin 2

- Zorgen voor is iets anders dan zorgen dat.
- Zorgen dat is beter
- Zorgen dat stimuleert eigen kracht, zorgen voor niet.
- Eigen kracht is goed en nastrevenswaardig
- Een gemeente kan de eigen kracht van burgers, van de leefbaarheid en van buurten vergroten/verbeteren.
- Er is een criterium om eigen kracht te meten.
- Er zijn blijkbaar ook andere krachten dan 'eigen kracht' en die zijn minder goed.

Sociale reflectie: wat is dat?

- Vijfmaal de vraag: Lilian en Carin geven voorbeeld aan de zaal

In duo's

- 5 maal de vraag: Wat is dat: zelfredzaamheid?
- 5 maal de vraag: Hoe doe je dat: eigen kracht vergroten of stimuleren?

Filosofiepraktijk

Zelfkennis? Wat is dat?

- Hoe ontstaat een zelf? Zelfbesef?
- Rousseau: authentiek zelf: alle aangeleerde rollen afleggen dan kom je bij de bron.
- Sartre: Wie ik ben blijkt uit mijn handelen.
- Goffman/Foucault: Ik ben de rollen die ik speel/ ik ben product van disciplinerende machtspraktijken.
- Taylor: Menselijke identiteiten komen dialogisch tot stand.

De mythe van het neo-liberalisme: Zelfredzaamheid

- Mens-zijn = Tussen mensen zijn.
- Iemand zijn = gezien worden. Wie niet gezien wordt, is niemand (Hannah Arendt).
- Gezien worden = erkend worden (Hegel, Taylor, Honneth).
- Erkenning als noodzakelijke voorwaarde voor menselijke waardigheid = autonomie (is dus niet zelfredzaamheid).

De basishouding van sociale professionals:

- Is oprecht opmerkzaam en aandachtig
- Is vragend: wat drijft jou?
- Niet dogmatisch: je durft alles ter discussie te stellen
- Getuigt van sociale reflectie: wat drijft ons?
- Gaat uit van niet-weten en schort zijn oordeel op
- Oprecht willen weten wie de ander is en wat hem of haar drijft:

[Annie met ischa](#)   [Ischa met Annie: 1ste minuut](#)

- Is gericht op erkenning van de ander en vangt signalen in het ontbreken daarvan op

Wat heb je daarvoor nodig en wat vraagt dat van jou?

1. Oprechte aandacht
2. Empathie
3. Compassie
4. Moed: moet je over een drempel heen?
5. Rechtvaardigheid: gun je iedereen zijn deel?

-> Wijsheid om de juiste maat te bepalen m.b.t. 1 t/m5

Wevers, C. (2018) Kan ik daar wat aan doen?

- H1. Waarom zijn we elkaar gaan helpen? Historisch en cultureel perspectief
- H2. Wat drijft ons, waarom doen we het: Eigenbelang? Of toch niet?
- H3. Zijn hulpvaardigheid en zorgzaamheid deugden?
- H4. Moet ik daar wat aan doen? Heb ik een morele plicht tot helpen?
- H5. Wat heb je er voor nodig om het te kunnen?
- H6. Kan ik daar wat aan doen? Wat is verantwoordelijkheid?
- H7. Wat is een goed leven en wie bepaalt dat?
- H8. Iedereen hoort erbij: Wat is erkenning?
- H9. Wat zijn behoeften en hoe herken ik ze?
- H10. Hoe is wederzijds begrip mogelijk?
- H11. Wat is sociale rechtvaardigheid?
- H12. Doen we het goede? Wat is kwaliteit van goede zorg?

